

La xarxa universitària. La intervenció dels serveis lingüístics en la traducció i la revisió del web de la Universitat Jaume I

La Universitat Jaume I és pionera en la utilització de les noves tecnologies de la informació i la comunicació i, des del seu portal, fa una contribució a la presència del català a Internet. La implementació de la plataforma de comunicació XPf suposarà un canvi qualitatiu en el treball de normalització del web ja que modificarà les tasques que porta a terme el Servei de Llengües de la Universitat. La plataforma inclou una xarxa neuronal capaç d'interioritzar les decisions que els tècnics lingüístics adoptin en el moment de corregir i aplicar-les en treballs futurs.

Introducció

Molt recentment, l'informe de la UNESCO titulat "Cap a les societats del coneixement" ens alertava amb la rotunda afirmació que "les noves tecnologies poden accelerar l'extinció de la meitat dels més de 6.000 idiomes que es parlen actualment al món". Aquesta comunicació pretén donar a conèixer les actuacions que està duent a terme el Servei de Llengües i Terminologia (SLT) de la Universitat Jaume I (UJI) per tal de donar preeminència a la presència del català en la xarxa i d'assegurar la qualitat lingüística i de continguts del seu lloc web. Lluny del catastrofisme de l'informe de la UNESCO, el portal de la Universitat Jaume I és un model de contribució a la presència del català en Internet i un testimoni de la vitalitat d'aquesta llengua pel que fa a la seua implantació en el món de les noves tecnologies.

Antecedents

La Universitat Jaume I (UJI) és pionera en la utilització de les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Si ens remuntem als començaments d'Internet, al setembre de 1993 hi havia en tot el món menys de 100 servidors públics. Aquest mateix mes va aparèixer el primer servidor web localitzat a Espanya: el del Departament d'Educació de l'UJI. Al desembre de 1993 ja hi havia 13 servidors públics a Espanya i es va veure la necessitat d'agrupar-los en un mapa visual que recollira aquests recursos: es va crear el portal Dónde? Aquestes primeres pàgines web i primer portal que van aparèixer a l'Estat espanyol van ser l'embrió de l'actual portal de la Universitat Jaume I (www.uji.es).

El lloc web de la Universitat Jaume I

El model arquitectònic de l'espai web de l'UJI consta d'un sistema de gestió de continguts integrat en el sistema de planificació de recursos (ERP) de gestió universitària e-ujier@. Aquest sistema es divideix en dues parts que reben tractaments diferenciats pel que fa a la publicació dels continguts:

1. Pàgines de departaments, centres i titulacions (pàgines dirigides).
2. Pàgines institucionals i de serveis (pàgines tutoritzades o franquiciades).

Fins a l'actualitat, la intervenció del Servei de Llengües i Terminologia s'ha reduït a les pàgines institucionals i de serveis de la Universitat. Pel que fa a l'ús

de les llengües, el portal de l'UJI és multilingüe: els seus continguts han de tenir necessàriament una versió principal en català, i poden tenir-ne d'altres: normalment, hi podem trobar una segona versió en castellà i de vegades una de reduïda en anglès.

El web de la Universitat Jaume I és la porta d'entrada a tot el seu espai virtual i el seu instrument de comunicació interna i externa més important. És l'element cohesionador de tota la comunitat universitària i, al mateix temps, la imatge corporativa d'aquesta institució amb vista a l'exterior. Per tal d'oferir un servei de qualitat a la societat, és indispensable que la informació que es publica al web de la Universitat siga de qualitat, que estiga actualitzada i que es trobe disponible en diversos idiomes per a arribar a l'espectre més ampli possible de destinataris. Al mateix temps, el web ha de ser un dels instruments prioritaris per a contribuir a la normalització de la llengua pròpia de la Universitat que es reflecteix en l'article 5 dels seus Estatuts.

En la pràctica, es va observar que aquestes premisses no sempre es complien i, per exemple, fent una ullada ràpida pel portal institucional hi podíem trobar pàgines que no tenien la versió principal en català, que tenien un nivell de qualitat lingüística deficient o que estaven obsoletes. Per aquest motiu, es va veure la necessitat de plantejar tot el conjunt d'actuacions que descrivim tot seguit.

El conjunt d'intervencions adreçades a normalitzar el web de l'UJI es duu a terme de manera coordinada amb el Servei d'Informació del Campus (SIC), que forma part del Servei de Comunicació i Publicacions, l'organisme encarregat de fixar la imatge corporativa de l'UJI, i també amb els organismes responsables de cada pàgina institucional.

Pel que fa als fluxos de treball, en l'actualitat podem distingir-ne de dos tipus. En primer lloc, al SLT arriben diàriament a través d'un formulari general de sol·licitud nombroses peticions d'assessorament lingüístic sobre informació que s'ha d'introduir al web. La intervenció del Servei de Llengües consisteix a revisar i traduir aquestes noves pàgines que es bolquen al portal de la Universitat i a adequar la qualitat de la llengua que s'hi fa servir als estàndards de la institució, que estan reflectits en el *Manual de documents i llenguatge administratius*. De vegades, aquestes peticions inclouen també la creació de documentació administrativa o l'adaptació de la que ja existeix. En l'enllaç "Impresos" (<http://www.uji.es/CA/gestio/docsuji/>) que hi ha en la pàgina principal del web es pot consultar una mostra dels formularis administratius normalitzats. Aquesta seria, per dir-ho així, la manera habitual de gestionar les peticions d'assessorament lingüístic pel que fa al web de l'UJI.

D'altra banda, el SLT ha posat en marxa actuacions específiques d'assessorament lingüístic a petició de distints serveis de la Universitat. La forma d'actuació que es preveu per a aquestes intervencions comença amb una anàlisi de la situació i un diagnòstic de necessitats per tal de definir els objectius que es volen assolir; després es crea i s'aplica un pla d'actuacions a mida, i la fase final, molt necessària però no sempre assequible, és la revisió periòdica dels resultats. D'aquesta manera s'ha intervingut en els webs de diversos organismes. En un període de dos anys, s'han corregit o traduït més de 2.700 documents HTML d'aquests organismes i s'ha revisat al mateix temps l'actualitat del seu contingut (s'han eliminat documents obsolets, s'han modificat enllaços que no funcionaven, s'han actualitzat formularis, etc.).

Les eines de treball que hem utilitzat per a dur a terme aquestes tasques han variat amb el temps i s'han anant adaptant a l'evolució de les noves tecnologies

La normalització del web de la Universitat Jaume I

per a l'edició i la traducció de documents electrònics. En un principi, es treballava només amb documents html convertits a format de Word. Tot seguit es van començar a incorporar editors HTML, com ara Aracnophilia, que ens permetien treballar directament sobre aquest format. Després es va introduir l'editor HTML Webbudget, que incorpora eines d'anàlisi i una memòria de traducció, amb la qual cosa es va millorar la gestió dels projectes i el reaprofitament del treball. Totes aquestes eines les fem servir de manera combinada amb l'ús d'obres lexicogràfiques i terminològiques, traductors automàtics (Salt i Internostrum), verificadors ortogràfics i altres utilitats que també són de gran ajuda per a les tasques d'assessorament lingüístic.

Recentment, s'ha produït una novetat que comportarà un canvi qualitatiu per a la millora del procés de normalització del web de la Universitat Jaume I: la recent posada en marxa de la plataforma de comunicació XPf, un sistema orientat a automatitzar tots els processos de publicació digital de continguts que podem trobar en l'adreça www.uji.es/xpf. Aquesta plataforma ha permès fer el pas de la publicació de pàgines estàtiques a la publicació de pàgines dinàmiques de continguts amb l'estàndard XML. Aquest fet obrirà noves possibilitats de publicació multiformat (html, pdf, fax, correu electrònic, sms...), entre molts altres avantatges.

Pel que fa a la llengua, en concret en el procés de normalització del web, aquest canvi tecnològic comportarà la incorporació d'assistents de traducció i correcció amb certificat de publicació en els diversos idiomes. L'assessorament lingüístic és l'únic procés que queda per automatitzar dins de tot el flux de treball per a la publicació de documents.

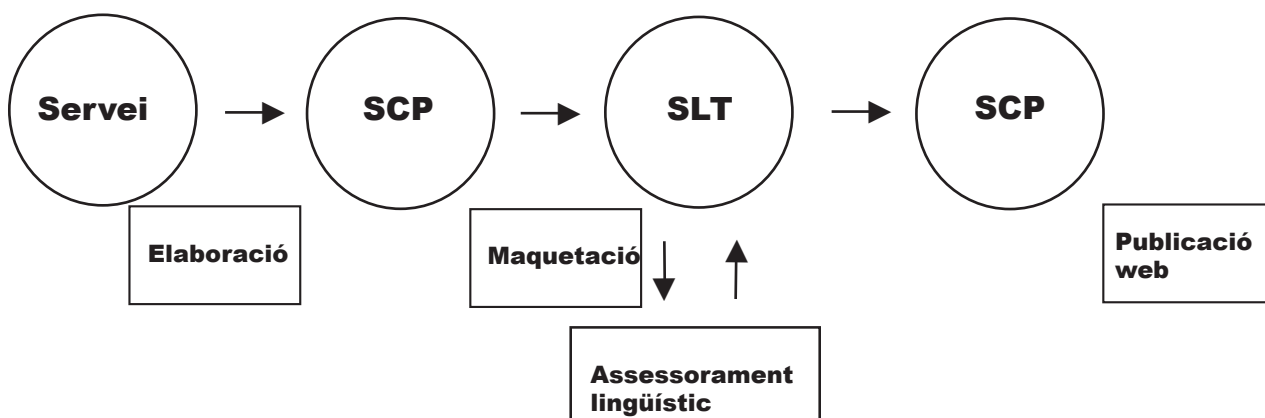
Fins ara, el servei de la Universitat que volia crear una pàgina institucional enviava els continguts que hi volia introduir al Servei d'Informació del Campus (SIC); el qual, al seu torn, enviava les pàgines web per a revisar o traduir al SLT. En acabar aquest procés d'assessorament lingüístic, el SLT tornava aquestes pàgines modificades una altra volta al SIC per tal que aquest les publicara al web.

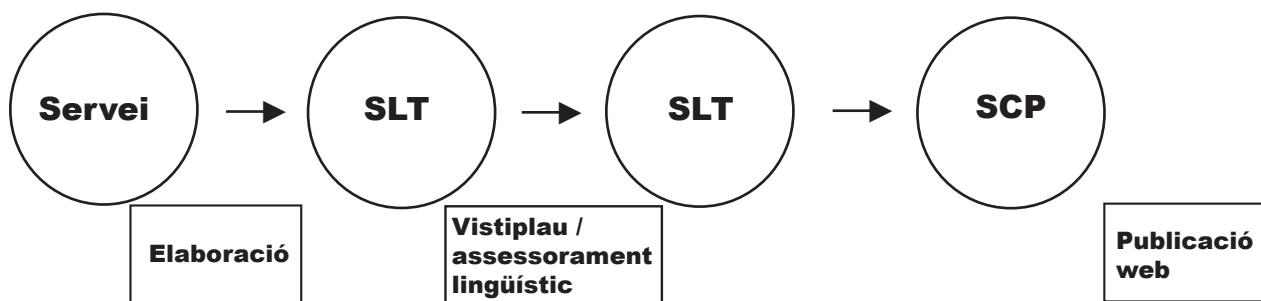
Mitjançant la plataforma de comunicació, es pretén incorporar alguna eina que permeti realitzar aquestes tasques de manera automatitzada amb el format estàndard XML, de manera que el Servei de Llengües només hi haurà d'intervenir per a donar el seu vistiplau a la qualitat lingüística dels documents o, si escau, per a fer-hi les modificacions pertinents, tot això integrat dins del mateix flux de treball.

Interioritzar decisions

Pel que fa a l'eina que s'integrarà en el procés d'assessorament lingüístic, hi ha una proposta desenvolupada per l'Institut Joan Lluís Vives: es tracta d'una

Il·lustració 1. Cicle de treball actual per a la publicació de documents al web de la Universitat Jaume I

Il·lustració 2. Cicle de treball futur amb la plataforma XPf

xarxa neuronal, una eina de format obert amb comportament d'aprenentatge. Aquesta xarxa neuronal, que va ja un pas més enllà de les eines tradicionals, té la capacitat d'«interioritzar» les decisions que els tècnics lingüístics prenguen a l'hora de traduir i corregir i d'aplicar-les posteriorment en treballs futurs. Les possibilitats que ens obri aquesta eina són molt encoratjadores: tot i que el seu ús no implicarà poder prescindir dels tècnics que supervisen tot el procés, sí que serà una gran aportació per a la seua millora. Aquest és el futur de la gestió lingüística del web de l'UJI, que, sens dubte, comportarà un major dinamisme en el procés d'assessorament lingüístic, un major reaprofitament del treball fet, més autonomia, més rapidesa i, en definitiva, més qualitat.

El web de l'UJI ha esdevingut la imatge per excel·lència d'aquesta institució. La nostra universitat és molt conscient del fet que Internet, avui dia, és l'eina més potent de normalització lingüística, i aquesta preocupació es veu reflectida en el seu portal en la xarxa i en les noves tecnologies per a la publicació i la gestió de documents web que fa servir. A més, per tal de facilitar la comunicació i el lliure accés al coneixement, defensa la definició i l'ús d'estàndards, com ara XML, que permeten la comunicació entre diferents llengües i entre diversos formats.

Per a acabar, l'aposta decidida que les universitats fan pel lliure accés al coneixement no ha de deixar de tenir en compte la qualitat lingüística que, com a institucions de cultura, han de mantenir i difondre. Per tant, per tal que el català mantinga l'estatus que té actualment en Internet, i per tal de donar-li un major impuls en aquest i en altres àmbits de la societat, cal que hi haja un suport institucional constant, clar i decidit.

ADELL, Jordi (2002). «Arqueología digital: los primeros servidores web de España». Universitat Jaume I. http://nti.uji.es/~jordi/historia_spain_web/html/. [Data de consulta: 16/11/2005].

Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities (2005). http://www.zim.mpg.de/openaccess-berlin/berlin_declaration.pdf. [Data de consulta: 16/11/2005].

CAMPOS, Marián (2005). «El 50% de los idiomas desaparecerán». *El Periódico Mediterráneo*, 15 de novembre de 2005.

«¿Cómo se hizo Dónde?» <http://donde.uji.es/themakingof.html>. [Data de consulta: 16/11/2005].

Estatuts de la Universitat Jaume I. <http://www.uji.es/CA/uji/norm/estatuts/>

GRAELLS, Jordi (2005). *Manual per a innovar serveis per Internet*. Escola d'Administració Pública de Catalunya.

Conclusions i propostes de futur

Bibliografia

Manual de documents i llenguatge administratiu (2003). Publicacions de la Universitat Jaume I.

MAS, Jordi (2005). «La salut del català a Internet». <http://www.softcatala.org/articles/article60.htm>. [Data de consulta: 16/11/2005].

Secretariat de Promoció del Valencià. *Guia per a editar pàgines web en valencià*. Universitat d'Alacant. [Opuscle].

VIVANCOS, Jordi (2005). «Estàndards oberts i llicències lliures: un nou paradigma en la creació i utilització dels continguts educatius». <http://www.ciberespinal.org/jornada2005/comunica/jvivancos.pdf>. [Data de consulta: 16/11/2005].

Wikipèdia. <http://ca.wikipedia.org>. [Data de consulta: 16/11/2005].

